

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 5ης Μαρτίου 2020*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 2008/48/EK – Συμβάσεις καταναλωτικής πίστης – Άρθρο 8 – Υποχρέωση ελέγχου εκ μέρους του πιστωτικού φορέα της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή – Εθνική ρύθμιση – Δυνατότητα να αντιταχθεί η λήξη της αποκλειστικής προθεσμίας στην ένσταση ακυρότητας της σύμβασης που προβάλλει ο καταναλωτής – Άρθρο 23 – Κυρώσεις – Αποτελεσματικός, αναλογικός και αποτρεπτικός χαρακτήρας – Εθνικό δικαστήριο – Αυτεπάγγελτη εξέταση της τηρήσεως της εν λόγω υποχρέωσης»

Στην υπόθεση C-679/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Okresní soud v Ostravě (περιφερειακό δικαστήριο της Οστράβα, Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Νοεμβρίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

OPR-Finance s.r.o.

κατά

GK,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev, πρόεδρο τμήματος, T. Von Danwitz και A. Kumin (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Longar, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Σεπτεμβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil, καθώς και από την S. Šindelková,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes, καθώς και από τις P. Barros da Costa, M. J. Marques και C. Farto,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις G. Goddin και P. Němečková,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 14ης Νοεμβρίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 8 και 23 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2008, L 133, σ. 66, και διορθωτικά ΕΕ 2009, L 207, σ. 14, ΕΕ 2010, L 199, σ. 40 και ΕΕ 2011, L 234, σ. 46).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της OPR-Finance s.r.o. και της GK σχετικά με αίτημα περί καταβολής των υπολειπόμενων ποσών που οφείλονταν βάσει συμβάσεως πιστώσεως που είχε χορηγήσει στην GK η εταιρία αυτή.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 9, 26, 28 και 47 της οδηγίας 2008/48 αναφέρουν τα εξής:
  - «(7) Για να διευκολυνθεί η δημιουργία εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης καθώς και η εύρυθμη λειτουργία της, απαιτείται να προβλεφθεί η θέσπιση εναρμονισμένου κοινοτικού πλαισίου σε ορισμένους βασικούς τομείς. [...]
  - [...]
  - (9) Για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Κοινότητας και για να δημιουργηθεί γνήσια εσωτερική αγορά, χρειάζεται πλήρης εναρμόνιση. Επομένως, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές διατάξεις διαφορετικές από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός θα πρέπει να ισχύει μόνον προκειμένου περί διατάξεων τις οποίες εναρμονίζει η παρούσα οδηγία. Όπου δεν υφίστανται τέτοιες εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να διατηρούν ή να εισάγουν εθνικές νομοθετικές ρυθμίσεις. [...] Άλλο παράδειγμα αυτής της δυνατότητας των κρατών μελών θα μπορούσε να είναι η διατήρηση ή εισαγωγή εθνικών διατάξεων για την ακύρωση της σύμβασης πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών, εάν ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησής του από τη σύμβαση πίστωσης. [...]
  - [...]
  - (26) [...] Στη διευρυνόμενη πιστωτική αγορά, συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να ασκούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή τέτοιας συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέσα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις. [...] [Ο]ι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να μπορούν να χρησιμοποιούν όχι μόνο τις πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής κατά την προετοιμασία της αντίστοιχης σύμβασης πίστωσης, αλλά και εκείνες που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας εμπορικής σχέσης. Οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν

επίσης να παρέχουν κατάλληλες οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές στους πιστωτικούς φορείς. Οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.

[...]

(28) Προς εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πιστωτικός φορέας θα πρέπει επίσης να ερευνά σχετικές βάσεις δεδομένων· οι νομικές και πραγματικές συνθήκες ενδέχεται να απαιτούν τη διακύμανση πεδίου των εν λόγω ερευνών. [...]

[...]

(47) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίσουν κανόνες για τις κυρώσεις που θα εφαρμόζονται στις παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Η επιλογή των κυρώσεων εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, και οι προβλεπόμενες κυρώσεις θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

4 Το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή και, εν ανάγκη, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Τα κράτη μέλη η νομοθεσία των οποίων απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα των καταναλωτών, κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, μπορούν να διατηρήσουν την απαίτηση αυτή.»

5 Το άρθρο 23 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κυρώσεις», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες για τις κυρώσεις που επισύρουν οι παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Οι κυρώσεις που προβλέπονται εν προκειμένω πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

Το τσεχικό δίκαιο

Ο νόμος 257/2016 για την καταναλωτική πίστη

6 Η οδηγία 2008/48 μεταφέρθηκε στο τσεχικό δίκαιο με τον zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (νόμο 257/2016 για την καταναλωτική πίστη).

7 Το άρθρο 86 του νόμου αυτού, με τίτλο «Εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή», ορίζει τα εξής:

«(1) Πριν από τη σύναψη συμβάσεως καταναλωτικού δανείου ή από οποιαδήποτε μεταβολή των εκ της συμβάσεως υποχρεώσεων συνεπαγόμενη σημαντική αύξηση του συνολικού ποσού του καταναλωτικού δανείου, ο πάροχος εκτιμά την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή βάσει ουσιαστών, αξιόπιστων, επαρκών και αναλογικών στοιχείων που λαμβάνονται από τον καταναλωτή και, αν είναι αναγκαίο, από βάση δεδομένων που καθιστά δυνατή την εκτίμηση της πιστοληπτικής

ικανότητας ή από άλλες πηγές. Ο πάροχος χορηγεί καταναλωτικό δάνειο μόνον όταν το αποτέλεσμα της εκτιμήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας δείχνει ότι δεν υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την ικανότητα του καταναλωτή να αποπληρώσει το καταναλωτικό δάνειο.

(2) Κατά την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ο πάροχος αξιολογεί ιδίως την ικανότητα του καταναλωτή να καταβάλει τις συμβατικές τακτικές δόσεις αποπληρωμής, βάσει συγκρίσεως του εισοδήματος του καταναλωτή προς τις δαπάνες του και βάσει της εξυπηρετήσεως των υφιστάμενων χρεών του. Επιπλέον, λαμβάνει υπόψη την αξία τυχόν περιουσίας, αν από τη συναφθείσα με τον καταναλωτή σύμβαση προκύπτει ότι το καταναλωτικό δάνειο θα αποπληρωθεί, εν όλω ή εν μέρει, από τα έσοδα που θα προκύψουν από την πώληση περιουσίας του καταναλωτή, αντί τακτικών καταβολών, ή αν είναι εμφανές από την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή ότι αυτός θα είναι σε θέση να αποπληρώσει το καταναλωτικό δάνειο ανεξαρτήτως του εισοδήματός του.»

- 8 Το άρθρο 87 του εν λόγω νόμου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συνέπειες της παραβάσεως της υποχρέωσης εκτιμήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Αν πάροχος χορηγήσει σε καταναλωτή καταναλωτικό δάνειο κατά παράβαση της δεύτερης περιόδου του άρθρου 86, παράγραφος 1, η σύμβαση είναι άκυρη. Ο καταναλωτής δύναται να προβάλει την ακυρότητα εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως. Ο καταναλωτής υποχρεούται, σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές του δυνατότητες, να επιστρέψει το χορηγηθέν κεφάλαιο του καταναλωτικού δανείου.»

Ο νόμος 89/2012 για τη θέσπιση αστικού κώδικα

- 9 Το άρθρο 586 του zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (νόμου 89/2012 για τη θέσπιση αστικού κώδικα) ορίζει τα ακόλουθα:

«(1) Όταν η ακυρότητα δικαιοπραξίας ωφελεί συγκεκριμένο πρόσωπο, μόνον το πρόσωπο αυτό δύναται να προβάλει την ακυρότητα της δικαιοπραξίας αυτής.

(2) Αν το πρόσωπο που δικαιούται να προβάλει την ακυρότητα δικαιοπραξίας δεν το πράξει, η δικαιοπραξία αυτή θεωρείται έγκυρη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 10 Στις 21 Απριλίου 2017, η GK συνήψε εξ αποστάσεως με την OPR-Finance σύμβαση πιστώσεως με δυνατότητα ανανεώσεως, βάσει της οποίας η δεύτερη κατέβαλε στην πρώτη ποσό ύψους 4 900 τσεχικών κορωνών (CZK) (περίπου 192 ευρώ).
- 11 Δεδομένου ότι η GK δεν εξόφλησε τις ληξιπρόθεσμες δόσεις, η OPR-Finance άσκησε, στις 7 Ιουνίου 2018, αγωγή ενώπιον του Okresní soud v Ostravě (περιφερειακού δικαστηρίου της Ostrava, Τσεχική Δημοκρατία), ζητώντας να υποχρεωθεί η GK να καταβάλει ποσό 7 839 CZK (περίπου 307 ευρώ) πλέον νόμιμων τόκων υπερημερίας από 1ης Οκτωβρίου 2017 και μέχρι ολοσχερούς εξοφλήσεως του ποσού αυτού.
- 12 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της κύριας δίκης, αφενός, η OPR-Finance δεν ισχυρίσθηκε ούτε, κατά μείζονα λόγο, απέδειξε ότι, πριν από τη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως πιστώσεως, είχε εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα της δανειολήπτριας.

- 13 Αφετέρου, η GK δεν προέβαλε ακυρότητα της συμβάσεως λόγω του γεγονότος αυτού. Πλην όμως, βάσει του άρθρου 87, παράγραφος 1, του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη, η κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως επιβάλλεται μόνον κατόπιν αιτήματος του καταναλωτή. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι ο κανόνας αυτός αποβαίνει εις βάρος της προστασίας του καταναλωτή, όπως αυτή διασφαλίζεται με την οδηγία 2008/48.
- 14 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, ότι, κατά πάγια νομολογία των τσεχικών δικαστηρίων και κατά την τσεχική θεωρία, απαγορεύεται στον εθνικό δικαστή να επιβάλει αυτεπαγγέλτως την κύρωση της ακυρότητας που απορρέει από το άρθρο 87, παράγραφος 1, του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη. Δεύτερον, κατά το αιτούν δικαστήριο, είναι εξαιρετικά σπάνιο οι καταναλωτές, οι οποίοι στην πλειονότητα των διαφορών στον τομέα της καταναλωτικής πίστης δεν εκπροσωπούνται από δικηγόρο, να εγείρουν ένσταση ακυρότητας της συμβάσεως για τον λόγο ότι ο πιστωτικός φορέας δεν είχε εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητά τους.
- 15 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται μήπως μια σύμφωνη προς την οδηγία 2008/48 ερμηνεία του εθνικού δικαίου, η οποία θα συνεπαγόταν ότι ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να επιβάλει αυτεπαγγέλτως την κύρωση που προβλέπεται στο άρθρο 87 παράγραφος 1, του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη, θα κατέληγε σε ερμηνεία *contra legem*.
- 16 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Okresní soud v Ostravě (περιφερειακό δικαστήριο της Οστράβα) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Αντιτίθενται οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 8 και του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48 σε εθνική νομοθεσία η οποία ορίζει ότι η παράβαση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή επισύρει ως κύρωση την ακυρότητα της συμβάσεως πιστώσεως με ταυτόχρονη υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το ποσό του κεφαλαίου σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές δυνατότητες του καταναλωτή, όταν όμως η κύρωση αυτή (η ακυρότητα της συμβάσεως πιστώσεως) είναι εφαρμοστέα μόνον αν ο καταναλωτής την προβάλλει (ήτοι προβάλλει την ακυρότητα της συμβάσεως) εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών;
- 2) Υποχρεώνουν οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 8 και του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48 εθνικό δικαστήριο να επιβάλει αυτεπαγγέλτως (ήτοι ακόμη και στην περίπτωση που ο καταναλωτής δεν το ζητήσει ενεργά) την κύρωση που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία για την παράβαση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 17 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48, σε συνδυασμό με το άρθρο 23, έχει την έννοια ότι, αφενός, επιβάλλει σε εθνικό δικαστήριο να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την ύπαρξη παραβάσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας προσυμβατικής υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και να αντλεί τις συνέπειες που απορρέουν, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, από παράβαση της υποχρέωσης αυτής και, αφετέρου, αντιτίθεται σε εθνικό σύστημα βάσει του οποίου η προμνησθείσα παράβαση επισύρει την κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το χορηγηθέν κεφάλαιο σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές δυνατότητες του καταναλωτή, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος θα προβάλλει την ακυρότητα αυτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών.

- 18 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το Δικαστήριο έχει υπενθυμίσει επανειλημμένως την υποχρέωση που υπέχει ο εθνικός δικαστής να προβαίνει σε αυτεπάγγελτη εξέταση του ζητήματος της ενδεχόμενης παραβάσεως ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 19 Η απαίτηση αυτή ως έχει ως δικαιολογητική βάση την εκτίμηση ότι το σύστημα προστασίας στηρίζεται, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στην αντίληψη ότι ο καταναλωτής βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά τόσο την εξουσία διαπραγματεύσεως όσο και το επίπεδο πληροφόρησης, κατάσταση που τον υποχρεώνει να προσχωρήσει στους όρους τους οποίους έχει διατυπώσει εκ των προτέρων ο επαγγελματίας, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει το περιεχόμενό τους (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 20 Όπως προκύπτει από το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 28 της οδηγίας, ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται, πριν από τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως, να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, η υποχρέωση δε αυτή μπορεί, ενδεχομένως, να περιλαμβάνει έρευνα στις σχετικές βάσεις δεδομένων. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι σκοπός της εν λόγω υποχρέωσης είναι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 26 της οδηγίας αυτής, η ευθύνη να βαρύνει τον πιστωτικό φορέα και να αποτρέπεται η εκ μέρους του χορήγηση πιστώσεως σε αφερέγγυους καταναλωτές.
- 21 Επιπλέον, η υποχρέωση αυτή, καθόσον αποσκοπεί στην προστασία των καταναλωτών έναντι των κινδύνων υπερχρεώσεως και αφερεγγυότητας, συμβάλλει στην επίτευξη του σκοπού της οδηγίας 2008/48, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 7 και 9, στη θέσπιση, στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, πλήρους και υποχρεωτικής εναρμονίσεως σε ορισμένους σημαντικούς τομείς, η οποία θεωρείται απαραίτητη για να εξασφαλισθεί υψηλό και ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των συμφερόντων όλων των καταναλωτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για να διευκολυνθεί η δημιουργία εύρυθμης εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης (απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψη 42). Ως εκ τούτου, η υποχρέωση αυτή έχει θεμελιώδη σημασία για τον καταναλωτή.
- 22 Υπάρχει άλλωστε κίνδυνος, και μάλιστα μη αμελητέος, ο καταναλωτής να μην προβάλλει, μεταξύ άλλων λόγω άγνοιας, τον κανόνα δικαίου που προορίζεται για την προστασία του (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 23 Από τις ως άνω σκέψεις προκύπτει ότι, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο όσον αφορά την τήρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48 υποχρέωσης παροχής πληροφοριών, η οποία συμβάλλει επίσης στην επίτευξη του σκοπού της οδηγίας αυτής, όπως αυτός υπομνήσθηκε στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, η αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν ο εθνικός δικαστής δεν ήταν υποχρεωμένος, εφόσον διαθέτει τα αναγκαία προς τούτο νομικά και πραγματικά στοιχεία, να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την τήρηση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα την οποία επιβάλλει το άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψεις 66 και 70).
- 24 Επιπλέον, οσάκις ο εθνικός δικαστής διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως παράβαση της υποχρέωσης αυτής οφείλει, χωρίς να αναμείνει την υποβολή σχετικού αιτήματος από τον καταναλωτή, να αντλήσει όλες τις συνέπειες που επιφέρει κατά το εθνικό δίκαιο η παράβαση αυτή, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως της αρχής της αντιμωλίας και υπό την επιφύλαξη ότι οι κυρώσεις τις οποίες προβλέπει το εν λόγω δίκαιο ικανοποιούν τις απαιτήσεις του άρθρου 23 της οδηγίας 2008/48, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψεις 71, 73 και 74). Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 23 της

προμνησθείσας οδηγίας προβλέπει, αφενός, ότι το σύστημα των επιβαλλόμενων κυρώσεων σε περίπτωση παραβάσεως των εθνικών διατάξεων που θεσπίστηκαν κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8 της εν λόγω οδηγίας πρέπει να είναι διαμορφωμένο κατά τρόπο ώστε οι κυρώσεις να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές και, αφετέρου, ότι τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Εντός των ορίων αυτών, η επιλογή του εν λόγω συστήματος κυρώσεων επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών (πρβλ. απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψη 43).

- 25 Επιπροσθέτως, κατά πάγια νομολογία αφορώσα την αρχή της ειλικρινούς συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη, μολονότι διατηρούν το δικαίωμα επιλογής των κυρώσεων, οφείλουν ιδίως να μεριμνούν ώστε να επιβάλλονται για τις παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης κυρώσεις υπό ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις οι οποίες να είναι ανάλογες εκείνων που ισχύουν για τις ανάλογης φύσεως και σημασίας παραβάσεις της εθνικής νομοθεσίας και οι οποίες να προσδίδουν οπωσδήποτε στην κύρωση αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα (απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 26 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η αυστηρότητα των κυρώσεων πρέπει να συνάδει με τη σοβαρότητα των παραβάσεων τις οποίες αυτές κολάζουν, ιδίως διασφαλίζοντας ένα όντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, τηρουμένης παράλληλα της γενικής αρχής της αναλογικότητας (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 27 Πρέπει να προστεθεί ότι εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια, τα οποία είναι τα μόνα αρμόδια να ερμηνεύουν και να εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο, να εξακριβώνουν εάν, λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των περιστάσεων της εκάστοτε περιπτώσεως, οι εν λόγω κυρώσεις ανταποκρίνονται στις ανωτέρω απαιτήσεις και έχουν αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα.
- 28 Το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, δύναται, εντούτοις, να παράσχει διευκρινίσεις ώστε να καθοδηγήσει τα εθνικά δικαστήρια κατά την εκτίμησή τους (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 21ης Νοεμβρίου 2018, de Diego Porras, C-619/17, EU:C:2018:936, σκέψη 91 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 29 Εν προκειμένω, σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η παράβαση της προσυμβατικής υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη, την οποία επιβάλλει το άρθρο 86 του νόμου 257/2016 για την καταναλωτική πίστη, επισύρει, σύμφωνα με το άρθρο 87 του νόμου αυτού, την κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως με ταυτόχρονη υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα μόνον το χορηγηθέν κεφάλαιο σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές του δυνατότητες, υπό την προϋπόθεση ότι ο καταναλωτής θα προβάλει την ακυρότητα αυτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών από την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως. Σε περίπτωση δηλαδή επιβολής της κυρώσεως που προβλέπει ο εν λόγω νόμος, ήτοι της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, ο πιστωτικός φορέας χάνει το δικαίωμα να εισπράξει τους συμφωνηθέντες τόκους και έξοδα.
- 30 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, στο μέτρο που η επιβολή της κυρώσεως αυτής καταλήγει στο να μη δικαιούται πλέον ο πιστωτικός φορέας τους συμφωνηθέντες τόκους και έξοδα, η εν λόγω κύρωση συνάδει με τη σοβαρότητα των παραβάσεων τις οποίες κολάζει και, ιδίως, συνεπάγεται όντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα (πρβλ. αποφάσεις της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψεις 52 και 53, και της 9ης Νοεμβρίου 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, σκέψη 69).

- 31 Πρέπει να διευκρινισθεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας του σκοπού της προστασίας των καταναλωτών ο οποίος είναι σύμφυτος με την υποχρέωση διενέργειας ελέγχου, εκ μέρους του πιστωτικού φορέα, της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, εάν, στην πράξη, η κύρωση της εκπτώσεως από το δικαίωμα εισπράξεως τόκων αποδυναμωνόταν ή, απλούστατα, έπαυε να ισχύει, τούτο θα συνεπαγόταν κατ' ανάγκη ότι η κύρωση αυτή δεν θα είχε πράγματι αποτρεπτικό χαρακτήρα (πρβλ. απόφαση της 27ης Μαρτίου 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, σκέψεις 52 και 53).
- 32 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επιβολή της κυρώσεως της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως εξαρτάται από την προϋπόθεση να προβάλλει ο καταναλωτής την ακυρότητα αυτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών. Ως προς τούτο, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, ελλείψει σχετικής κανονιστικής ρυθμίσεως της Ένωσης, οι διαδικαστικές λεπτομέρειες που έχουν σκοπό να εξασφαλίζουν την προάσπιση των δικαιωμάτων που οι ιδιώτες έλκουν από το δίκαιο της Ένωσης εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη εκάστου κράτους μέλους δυνάμει της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση, πάντως, ότι οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (πρβλ. απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, σκέψη 23).
- 33 Όσον αφορά την αρχή της ισοδυναμίας, επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του κανένα στοιχείο ικανό να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς το εάν η επίμαχη στην κύρια δίκη προϋπόθεση περί αποκλειστικής προθεσμίας συνάδει με την αρχή αυτή.
- 34 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 23 και 24 της παρούσας αποφάσεως, η αποτελεσματική προστασία του καταναλωτή απαιτεί, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας ασκεί αγωγή στηριζόμενη στη σύμβαση πιστώσεως κατά του καταναλωτή, να εξετάζει ο εθνικός δικαστής αυτεπαγγέλτως την τήρηση, από τον πιστωτικό φορέα, της υποχρέωσης που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48 και, εάν διαπιστώνει παράβαση της υποχρέωσης αυτής, να αντλεί τις συνέπειες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, χωρίς να αναμένει την εκ μέρους του καταναλωτή υποβολή σχετικού αιτήματος, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως της αρχής της αντιμωλίας.
- 35 Όσον αφορά κύρωση όπως αυτή της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση επιστροφής του χορηγηθέντος κεφαλαίου, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, οσάκις ο καταναλωτής διατυπώνει γνώμη κατά της εφαρμογής της κυρώσεως αυτής, η γνώμη αυτή θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 4ης Ιουνίου 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, σκέψη 33, και της 21ης Φεβρουαρίου 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, σκέψη 35).
- 36 Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι η αρχή της αποτελεσματικότητας αντιτίθεται στην προϋπόθεση κατά την οποία η κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση επιστροφής του χορηγηθέντος κεφαλαίου, η οποία επιβάλλεται σε περίπτωση παραβάσεως, εκ μέρους του πιστωτικού φορέα, της υποχρέωσης που προβλέπει το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48, πρέπει να προβάλλεται από τον καταναλωτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών.
- 37 Το ως άνω συμπέρασμα δεν αναιρείται από το επιχείρημα που προέβαλε η Τσεχική Κυβέρνηση με τις γραπτές παρατηρήσεις της, κατά το οποίο οι εθνικές διατάξεις περί προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων προβλέπουν επίσης διοικητική κύρωση υπό μορφή προστίμου ανερχομένου σε ποσό έως 20 εκατομμυρίων CZK (περίπου 783 000 ευρώ) σε περίπτωση χορηγήσεως πιστώσεως κατά παράβαση της υποχρέωσης εκτιμήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή.

- 38 Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε, χωρίς να αντικρουσθεί επ' αυτού, ότι η αρμόδια τσεχική αρχή ελέγχου, ήτοι η Εθνική Τράπεζα της Τσεχικής Δημοκρατίας, ουδέποτε κοινοποίησε απόφαση σχετικά με την επιβολή προστίμων λόγω παραβάσεως, εκ μέρους του πιστωτικού φορέα, της υποχρεώσεως αυτής. Επιπλέον, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 82 των προτάσεών της, οι κυρώσεις αυτές δεν είναι, αφεαυτών, ικανές να διασφαλίσουν με επαρκή αποτελεσματικότητα την προστασία των καταναλωτών έναντι των κινδύνων υπερχρεώσεως και αφερεγγυότητας την οποία επιδιώκει η οδηγία 2008/48, στο μέτρο που δεν επηρεάζουν την κατάσταση του καταναλωτή ο οποίος έχει συνάψει σύμβαση πιστώσεως κατά παράβαση του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής.
- 39 Εν πάση περιπτώσει, εφόσον ο εθνικός νομοθέτης προέβλεψε, όπως εν προκειμένω, ότι η παράβαση αυτή επισύρει, πέραν της διοικητικής κυρώσεως, και κύρωση αστικού δικαίου δυνάμει να ωφελήσει τον οικείο καταναλωτή, η κύρωση αυτή πρέπει, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης σημασίας που αποδίδει η οδηγία 2008/48 στην προστασία των καταναλωτών, να επιβάλλεται τηρουμένης της αρχής της αποτελεσματικότητας.
- 40 Τέλος, βάσει των στοιχείων που περιλαμβάνονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, κατά πάγια νομολογία των τσεχικών δικαστηρίων, ο εθνικός δικαστής απαγορεύεται να επιβάλει αυτεπαγγέλτως την κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση επιστροφής του χορηγηθέντος κεφαλαίου, η οποία προβλέπεται σε περίπτωση παραβάσεως της προσυμβατικής υποχρεώσεως του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή.
- 41 Ως προς την απαγόρευση αυτή, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να το ερμηνεύουν κατά το μέτρο του δυνατού υπό το φως του γράμματος και του σκοπού της οδηγίας 2008/48, προκειμένου να επιτυγχάνεται το αποτέλεσμα που αυτή επιδιώκει και προκειμένου, κατά συνέπεια, να συμμορφώνονται προς το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Η υποχρέωση αυτή της σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας του εθνικού δικαίου είναι πράγματι συμφυής με το σύστημα της Συνθήκης ΛΕΕ, καθόσον παρέχει στα εθνικά δικαστήρια τη δυνατότητα να διασφαλίζουν, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης οσάκις αποφαίνονται επί των διαφορών των οποίων έχουν επιληφθεί (απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, σκέψη 79).
- 42 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι η αρχή της σύμφωνης με το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να πράττουν ό,τι είναι δυνατόν εντός των ορίων της αρμοδιότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του εσωτερικού δικαίου και εφαρμόζοντας τις αναγνωρισμένες από το δίκαιο αυτό μεθόδους ερμηνείας, προκειμένου να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα της οικείας οδηγίας και να καταλήγουν σε λύση σύμφωνη προς τον σκοπό που αυτή επιδιώκει (πρβλ. απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 43 Πρέπει να σημειωθεί, επιπροσθέτως, ότι τα εθνικά δικαστήρια, περιλαμβανομένων των αποφαινόμενων σε τελευταίο βαθμό, οφείλουν να τροποποιούν, εφόσον παρίσταται ανάγκη, την πάγια νομολογία τους σε περίπτωση που αυτή στηρίζεται σε ερμηνεία του εθνικού δικαίου η οποία δεν συνάδει με τους σκοπούς οδηγίας (πρβλ. απόφαση της 5ης Σεπτεμβρίου 2019, Rohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Ως εκ τούτου, στην υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να κρίνει βασίμως ότι αδυνατεί να ερμηνεύσει τις επίμαχες εθνικές διατάξεις κατά τρόπο σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης, απλώς και μόνον επειδή οι διατάξεις αυτές έχουν ερμηνευθεί από τα τσεχικά δικαστήρια κατά τρόπο που δεν συνάδει με το εν λόγω δίκαιο. Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα της οδηγίας 2008/48, αποφασίζοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως να

μην ακολουθήσει την ερμηνεία που προέκριναν τα τσεχικά δικαστήρια, εφόσον η ερμηνεία αυτή δεν συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, Ognjanov, C-554/14, EU:C:2016:835, σκέψεις 69 και 70, και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

- 45 Ωστόσο, η εν λόγω υποχρέωση σύμφωνης προς το δίκαιο της Ένωσης ερμηνείας οριοθετείται από τις γενικές αρχές του δικαίου, κυρίως από την αρχή της ασφάλειας δικαίου, υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως έρεισμα για *contra legem* ερμηνεία του εθνικού δικαίου.
- 46 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθεισών σκέψεων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48 έχουν την έννοια ότι επιβάλλουν σε εθνικό δικαστήριο να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την ύπαρξη παραβάσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας προσυμβατικής υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και να αντλεί τις συνέπειες που απορρέουν, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, από παράβαση της υποχρέωσης αυτής, υπό τον όρο ότι οι κυρώσεις πληρούν τις απαιτήσεις του εν λόγω άρθρου 23. Τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48 έχουν επίσης την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικό σύστημα βάσει του οποίου η εκ μέρους του πιστωτικού φορέα παράβαση της προσυμβατικής υποχρέωσης του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή επισύρει την κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το χορηγηθέν κεφάλαιο σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές δυνατότητες του καταναλωτή, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος θα προβάλει την ακυρότητα αυτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχουν την έννοια ότι επιβάλλουν σε εθνικό δικαστήριο να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την ύπαρξη παραβάσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 8 της εν λόγω οδηγίας προσυμβατικής υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή και να αντλεί τις συνέπειες που απορρέουν, στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου, από παράβαση της υποχρέωσης αυτής, υπό τον όρο ότι οι κυρώσεις πληρούν τις απαιτήσεις του εν λόγω άρθρου 23. Τα άρθρα 8 και 23 της οδηγίας 2008/48 έχουν επίσης την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνικό σύστημα βάσει του οποίου η εκ μέρους του πιστωτικού φορέα παράβαση της προσυμβατικής υποχρέωσης του να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή επισύρει την κύρωση της ακυρότητας της συμβάσεως πιστώσεως, με ταυτόχρονη υποχρέωση του καταναλωτή να επιστρέψει στον πιστωτικό φορέα το χορηγηθέν κεφάλαιο σε χρόνο ανάλογο με τις οικονομικές δυνατότητές του καταναλωτή, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος θα προβάλει την ακυρότητα αυτή, και δη εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών ετών.

(υπογραφές)